

**KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMAS
KLAIPĖDOS RAJONO SAVIVALDYBĖS ĮSTAIGOSE AR SENIŪNIJOSE VYKDOMŲ
MAŽOS VERTĖS NESKELBIAMOS APKLAUSOS BŪDU VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ
PROCEDŪROSE**

2025-12-01

Gargždai

Vadovaudamasis 2021 m. birželio 29 d. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. XIV-471 „Dėl Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX-904 pakeitimo“ 2 straipsnio 3 punktu, 10 straipsnio 3 punktu ir 24 straipsnio 5 punkto 2 papunkčiu, 2021-11-30 Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 2-246 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijų patvirtinimo“, atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas Klaipėdos rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) įstaigose ar seniūnijose vykdomų mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu viešųjų pirkimų procedūrose.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos vyresnysis patarėjas Darius Kubilius (*už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo*).

1. KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS ANALIZĖ IR METODAI

Korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė Savivaldybės įstaigose ar seniūnijose mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu viešųjų pirkimų procedūrų srityje atlikta pirmą kartą.

Tikslas:

Antikorupcinio požiūriu įvertinti Savivaldybės įstaigose ar seniūnijose vykdomas mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu viešųjų pirkimų procedūras, taip pat kontrolės mechanizmus, siekiant nustatyti korupcijos pasireiškimo tikimybės veiksniai, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, skirtus nustatytai korupcijos pasireiškimo tikimybei sumažinti ir (ar) korupcijos rizikos veiksniams pašalinti, taip pat Savivaldybės veiklai skaidrinti.

Uždaviniai:

1. Nustatyti mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo ir vykdymo teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti.

2. Išanalizavus mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu viešųjų pirkimų procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija.

3. Pasiūlyti Klaipėdos rajono savivaldybės įstaigoms ir seniūnijoms korupcijos rizikos veiksniai mažinančias priemones.

Objektas:

Klaipėdos rajono savivaldybės įstaigos ir seniūnijos.

Subjektas:

Vykdomos mažos vertės viešųjų pirkimų procedūros.

Analizuotas laikotarpis:

2025 m. sausio 2 d. – 2025 m. gruodžio 1 d.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė.
3. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Teisės aktai, dokumentai ir informacija, naudota korupcijos pasireiškimo tikimybės analizės metu.
2. Darbuotojų savarankiškumas priimant sprendimus, sprendimų priėmimo diskrecija.
3. Darbuotojų priežiūros ir kontrolės mechanizmas.
4. Analizuojamos veiklos informacijos viešumas ir prieinamumas visuomenei.

2. RIZIKOS MAŽOS VERTĖS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ POREIKIO FORMAVIMO IR PLANAVIMO ETAPE

Korupcija mažos vertės viešuosiuose pirkimuose yra sunkiau pastebima nei didelės vertės pirkimuose, nes šie pirkimai dažnai vykdomi neskelbiamos apklausos būdu, su mažesne kontrole ir viešumu. Mažos vertės pirkimai sudaro didžiąją dalį visų įvykdytų viešųjų pirkimų pagal skaičių, o jų bendra vertė yra finansiškai reikšminga. Dėl supaprastintų procedūrų ir mažesnio viešumo jie tampa patrauklia terpe galimai neskaidriems susitarimams.

Mažos vertės pirkimų procedūras reglamentuoja Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (toliau – VPĮ), Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 patvirtintas „Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas“ (toliau – MVPTA) ir kiti teisės aktai.

Atsižvelgiant į VPĮ 31 straipsnio 3 dalies 4 punkto („Apie mažos vertės pirkimą gali būti neskelbiama, jeigu yra šio įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 2 punkte, 2, 3, 5 arba 6 dalyje nustatytų sąlygų arba bent viena iš šių sąlygų: <...> kai numatoma pirkimo sutarties vertė neviršija 15 000 Eur (penkiolikos tūkstančių eurų) (be pridėtinės vertės mokesčio).“) bei MVPTA 24.2.1. punkto („Atvejais, kada pirkimas gali būti atliekamas neskelbiamos apklausos būdu: jei numatoma pirkimo sutarties vertė neviršija 15 000 Eur (penkiolikos tūkstančių eurų) (be PVM);“ nuostatas, kai pirkimo **sutarties** vertė neviršija 15 000 Eur, galima vykdyti **neskelbiamą** apklausą (žodžiu ar raštu), tačiau pagal MVPTA 24.2.1. p. („Pirkimas skelbiamos apklausos būdu gali būti vykdomas visais atvejais (net kai MVPTA leidžia rinktis paprastesnį pirkimo būdą (neskelbiamą apklausą raštu ar žodžiu).“) skelbiama apklausa gali būti vykdoma visais atvejais, neatsižvelgiant į sutarties vertę.

Atkreiptinas dėmesys, kad neskelbiama apklausa žodžiu ar raštu bendruoju atveju gali būti atliekama jei mažos vertės numatoma pirkimo sutarties vertė **neviršija 15 000 Eur (be PVM)** ir tokiu atveju gali būti apklaustas ir vienas tiekėjas, kaip numatyta MVPTA 24.1.1. punkte („Neskelbiama apklausa atliekama apklausiant pasirinktą skaičių tiekėjų“).

Svarbu paminėti, kad Savivaldybės pavaldume esančios biudžetinės, viešosios įstaigos (toliau – įstaigos) ir seniūnijos turi pasitvirtinusios griežtesnę tvarką (vidaus viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašą), kuria vadovaujasi vykdant neskelbiamus mažos vertės pirkimus, pvz.:

- „Privaloma kreiptis į 5 ar daugiau tiekėjų, kai atliekant pirkimą neskelbiamos

apklausos būdu, planuojamos sudaryti pirkimo sutarties vertė yra 10 000,01 EUR be PVM arba didesnė.“;

- „Privaloma kreiptis į 3 ar daugiau tiekėjų, kai atliekant pirkimą neskelbiamos apklausos būdu, planuojamos sudaryti pirkimo sutarties vertė yra 7 500,01 EUR be PVM arba daugiau.“;

- „Galima kreiptis ir į 1 tiekėją, atliekant pirkimą neskelbiamos apklausos būdu, kai pirkimo sutarties vertė yra 7 500,00 EUR be PVM arba mažiau.“

Siekiant racionalaus lėšų panaudojimo tiek seniūnijos, tiek įstaigos kreipiasi į daugiau nei vieną tiekėją (nuo tam tikros sumos), kadangi tokiu būdu yra įgyvendinami VPĮ 17 straipsnyje numatyti principai („Perkančioji organizacija užtikrina, kad vykdant pirkimą būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principų.“) ir taip sudaromos prielaidos konkurencijai vystyti.

Visgi vykdant mažos vertės neskelbiamus pirkimus, būtų galima įžvelgti keletą rizikų, kurios gali turėti ne tik teisinių, bet ir finansinių pasekmių:

✓ **Skaidrumo stoka.**

Rizika: pagal VPĮ nėra prievolės viešinti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) mažos vertės pirkimų prieš juos vykdant, todėl kyla pavojus, kad tiekėjai gali būti parenkami neobjektyviai.

Pasekmės: galimi įtarimai dėl „to paties tiekėjo“ kreipimosi, korupcijos ar nesažiningų sprendimų.

Prevencinė priemonė: užtikrinti, kad kviečiami bent keli ar daugiau tiekėjų (nuo tam tikros pirkimo vertės).

✓ **Konkurencijos apribojimas.**

Rizika: kviečiama per mažai tiekėjų arba pasirenkamas tik vienas (dažniausiai vis tas pats) tiekėjas (iki tam tikros sumos).

Pasekmės: mažesnis efektyvumas, sąlygoja didesnes kainas.

Prevencinė priemonė: rinkos analizė prieš pirkimą, naujų tiekėjų paieška.

✓ **Netinkamas pirkimo vertės nustatymas (dirbtinis skaidymas).**

Rizika: pirkimas dirbtinai padalijamas į mažesnes dalis, kad būtų galima taikyti paprastesnę procedūrą (pvz., neskelbiamą apklausą).

Pasekmės: pažeidžiami viešųjų pirkimų teisės principai; gresia (galimos) Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) sankcijos.

Prevencinė priemonė: stebėti su konkrečiu tiekėju sudarytų sutarčių ar žodinių susitarimų bendrą pirkimų sumą per metus.

✓ **Dokumentacijos ir procedūrų netikslumai.**

Rizika: nepilnai dokumentuojami pirkimo veiksmai, trūksta pagrindimo tiekėjo pasirinkimui ar kainai.

Pasekmės: patikrinimo metu gali būti nustatyti pažeidimai; galimos teisinės pasekmės ar finansinės korekcijos (ypač ES projektų atveju).

Prevencinė priemonė: Pildyti pirkimo ataskaitą, saugoti (archyvuoti) visus dokumentus.

✓ **Nepakankamas tiekėjų patikrinimas.**

Rizika: pasirenkamas tiekėjas, kuris nėra pajėgus įvykdyti sutarties.

Pasekmės: prastas darbų ar paslaugų kokybės užtikrinimas, sutarties nevykdymas, ginčai.

Prevencinė priemonė: įvertinti tiekėjo patirtį, viešai prieinamą informaciją.

✓ **Reputacinė žala.**

Rizika: net jei procedūra buvo vykdyta teisėtai, jos skaidrumas gali būti lengvai ginčijamas viešojoje erdvėje.

Pasekmės: kritika iš visuomenės, žiniasklaidos ar kontrolės institucijų.

Prevencinė priemonė: skaidrumo deklaracijų pasirašymas, viešinimas organizacijos svetainėje.

✓ **Neatitikimas vidinėms taisyklėms.**

Rizika: nepaisoma organizacijos vidaus pirkimų politikos ar procedūrų.

Pasekmės: vidaus audito ar kontrolės pažeidimai, atsakomybė darbuotojams.

Prevencinė priemonė: darbuotojų mokymai, pirkimų kontrolinis sąrašas.

Nors mažos vertės neskelbiamos apklausos pirkimams galioja supaprastinta tvarka, jie neatleidžia nuo pareigos užtikrinti skaidrumą, lygiateisiškumą ir racionalų lėšų naudojimą. Bet kuri iš žemiau išvardintų galimų korupcijos formų gali būti vertinama kaip piktnaudžiavimas, korupcinė rizika arba net teisės pažeidimas:

1. Pirkimas iš „savų“ tiekėjų:

- pasikartojantis tų pačių tiekėjų kvietimas dalyvauti apklausose;
- neobjektyvus tiekėjų pasirinkimas (pvz., susijusių įmonių, pažįstamų asmenų įmonės);
- išankstiniai susitarimai tarp perkančiosios organizacijos ir tiekėjo;
- kiti tiekėjai neturi realios galimybės sužinoti apie pirkimą ir jame sudalyvauti.

2. Pirkimų skaidymas:

- didelės vertės pirkimai skaidomi į mažesnes dalis, kad būtų galima taikyti mažos vertės neskelbiamų pirkimų procedūras ir išvengti konkurencijos.

3. Dirbtiniai techniniai reikalavimai:

- reikalavimai „pritaikyti“ konkrečiam tiekėjui;
- aprašymai tokie konkretūs, kad realiai atitinka tik vieną produktą ar paslaugą.

4. Imituota konkurencija:

- kvietimai siunčiami tariamiems tiekėjams, kurie realiai nedalyvauja („fiktyvūs konkurentai“);
- atsiliepiama į pasiūlymus, bet iš anksto žinoma, kas „laimės“.

5. Nepagrįstas kainų išpūtimas:

- nėra realios konkurencijos, todėl nėra galimybės konkuruoti kainomis.
- galima kyšio schema tarp tiekėjo ir atsakingo asmens.

6. Nepagrįstai trumpi terminai arba sudėtingi reikalavimai:

- nustatomi tokie terminai, kad tik „savi“ tiekėjai gali suspėti;
- reikalaujama perteklinės informacijos, kurios kiti neturi.

Mažos vertės pirkimai dėl savo paprastesnės procedūros ir dažnumo ypač pažeidžiami neskaidrumo ar piktnaudžiavimo rizikomis, todėl prevencinės priemonės čia būtinos:

1. **Rotuoti tiekėjus** – reguliariai keisti kviečiamus tiekėjus, renkant juos iš viešai prieinamų tiekėjų sąrašų ar registru (pvz., CVP IS, tiekėjų katalogų, verslo asociacijų

narių sąrašų). Tai padeda išvengti pastovaus tų pačių tiekėjų dalyvavimo ir sudaro sąlygas įtraukti naujus rinkos dalyvius;

2. **Vykdyti savanorišką viešinimą** – net ir tais atvejais, kai teisės aktai nereikalauja viešinti apklausų, rekomenduojama savanoriškai skelbti informaciją apie vykdomas apklausas (pvz., CVP IS priemonėse ar įstaigos interneto svetainėje). Tai padidina skaidrumą ir padeda pritraukti daugiau potencialių tiekėjų;

3. **Naudoti automatinį tiekėjų atrankos įrankį** – jei techninės galimybės leidžia, naudoti automatinį tiekėjų atrankos mechanizmą, tai padeda išvengti subjektyvumo ir užtikrina objektyvų tiekėjų pasirinkimą;

4. **Peržiūrėti technines specifikacijas** – užtikrinti, kad techninės specifikacijos būtų objektyvios (pagrįstos faktais ir techniniais reikalavimais, o ne subjektyviais vertinimais), neutralios (nepritaikytos konkrečiam tiekėjui, gamintojui ar prekės ženklui) ir nediskriminuojančios (neužkertančios kelio dalyvauti konkurse kitiems tiekėjams be pagrįstos techninės priežasties). Jos turi būti pagrįstos realiais poreikiais ir neturi dirbtinai riboti konkurencijos (pvz., nereikalauti konkretaus gamintojo prekių ar perteklinių reikalavimų);

5. **Vidaus kontrolė** – siekiant išvengti interesų konflikto ir užtikrinti skaidrumą, rekomenduojama, kad pirkimo procedūras prižiūrėtų kitas asmuo ar padalinys nei tas, kuris vykdo apklausą ar inicijuoja pirkimą. Tai stiprina vidaus kontrolės sistemą ir padeda išvengti galimų pažeidimų.

6. **Pirkimų planavimas ir pirkimų metinės apimties analizė** – nuolatinis pirkimų poreikio vertinimas padeda išvengti dirbtinio skaidymo, sugrupuoti panašius pirkimus, efektyviau naudoti biudžetą;

7. **Darbuotojų atsakomybės didinimas** – mokymai apie interesų konfliktus, pirkimų skaidrumą, viešųjų pirkimų teisinį reguliavimą; aiškios atsakomybės ribos ir sankcijos už pažeidimus.

Mažos vertės pirkimai, nors ir nereikalauja sudėtingų procedūrų, sudaro didelę dalį visų viešųjų pirkimų, todėl jų valdymas yra itin svarbus. Dėl procedūrų paprastumo, dažnio bei mažesnio išorinio dėmesio, šie pirkimai gali būti pažeidžiami neskaidrumo ar piktnaudžiavimo rizikomis, todėl būtina taikyti aiškias ir efektyvias prevencines priemones. Rekomenduojama standartizuoti pirkimų dokumentus, užtikrinti jų viešumą, įdiegti vidaus kontrolės mechanizmus, pavyzdžiui, dvigubą sprendimų tvirtinimą ar atsitiktinius patikrinimus. Taip pat svarbu užtikrinti periodinius atsakingų darbuotojų mokymus, siekiant stiprinti jų kompetencijas ir sąmoningumą pirkimų skaidrumo srityje. Tinkamai įgyvendintos prevencinės priemonės leidžia ne tik sumažinti rizikas, bet ir stiprina pasitikėjimą viešuoju sektoriumi.

3. RIZIKOS MAŽOS VERTĖS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TECHNINĖS SPECIFIKACIJOS RENGIMO ETAPE

3.1. Pastebėjimai ir pasiūlymai.

Techninė specifikacija turi būti parengta taip, kad būtų užtikrinta konkurencija ir nesudaromos sąlygos tiekėjų diskriminacijai. Apibūdinant pirkimo objektą, techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus prekės ženklas ar gamybos vieta, dėl kurių tam tikriems subjektams ar tam tikriems produktams būtų sudarytos palankesnės sąlygos, o šių reikalavimų neatitinkantys subjektai būtų atmesti. VPĮ 2 str. 34 d. 2 p. „Techninė

specifikacija: perkant prekes ar paslaugas – viešojo pirkimo dokumentuose nustatyti produktui ar paslaugai apibūdinti reikalingi duomenys: kokybės lygis, poveikio aplinkai ir klimatui rodikliai, tinkamumo visiems naudotojams reikalavimai (taip pat galimybės naudotis neįgaliesiems) ir jų atitikties įvertinimas, eksploatacinės ypatybės, produkto vartojimas (naudojimas), saugumo reikalavimai arba duomenys, apimantys produkto reikalavimus: pavadinimas, kuriuo produktas parduodamas, terminija, simboliai, bandymai ir bandymų metodai, pakavimas, žymėjimas ir ženklinimas, vartojimo (naudojimo) instrukcijos, gamybos procesai ir metodai bet kuriuo prekės ar paslaugos gyvavimo ciklo etapu, taip pat atitikties įvertinimo tvarka“; „perkant darbus – viešojo pirkimo dokumentuose pateikiama medžiagų, produktų, jų tiekimo procesui keliamų techninių reikalavimų visuma, apimanti duomenis, pagal kuriuos galima nustatyti, ar medžiagos, produktai arba jų tiekimo procesas atitinka perkančiosios organizacijos reikmes. Šie duomenys apima poveikio aplinkai ir klimatui rodiklius, tinkamumo visiems naudotojams reikalavimus (taip pat galimybę naudotis neįgaliesiems) ir jų atitikties įvertinimą, eksploatacines ypatybes, saugos reikalavimus arba duomenis, apimančius kokybės užtikrinimo tvarką, terminiją, simbolius, bandymus ir bandymų metodus, pakavimą, žymėjimą ir ženklinimą, vartojimo (naudojimo) instrukcijas, gamybos procesus ir metodus bet kuriuo darbų gyvavimo ciklo etapu. Duomenys taip pat apima nurodymus dėl projektavimo ir savikainos apskaičiavimo, patikrinimo, kontrolės ir darbų bei statybos metodų ar technologijos priėmimo sąlygas, taip pat visas kitas technines sąlygas, kurias perkančioji organizacija gali nustatyti pagal bendruosius ar specialiuosius reglamentus, susijusius su baigtais darbais ir medžiagomis ar jų sudedamosiomis dalimis.“

4. RIZIKOS KYLANČIOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO ETAPE

4.1. Tiekėjų atrankos ir kvietimų išsiuntimas:

- kvietimai siunčiami tik „patogiems“ tiekėjams, nepagrįstai ribojant konkurenciją;
- skirtingiems tiekėjams kvietimai išsiunčiami ne vienodo turinio arba skirtingu laiku;
- neįtraukiami rinkoje egzistuojantys tiekėjai, nors pirkimo dokumentuose nėra apribojimų.

4.2. Komunikacija su tiekėjais:

- nelygiateisis informacijos teikimas tiekėjams (vienam suteikiami paaiškinimai, kitam – ne);
- atskleidžiama konfidenciali informacija apie kitų tiekėjų pasiūlymus.

4.3. Pasiūlymų priėmimas

- pavėluotų pasiūlymų priėmimas (praleidus numatytą pasiūlymų pateikimo terminą);
- pasiūlymų praradimas, netinkamas saugojimas arba nepakankamas konfidencialumo užtikrinimas;
- pasiūlymai atidaromi nesilaikant skaidrumo principų.

4.4. Pastebėjimai ir pasiūlymai.

Tam, kad vykdant neskelbiamą apklausą būtų užtikrinamas skaidrumas, lygiateisiškumas ir konkurencija, pirkimo vykdytojas turėtų atlikti pagrįstą tiekėjų atranką bei vykdant pirkimus teikti vienodą informaciją visiems tiekėjams. Svarbu akcentuoti, kad pirkimo vykdytojai privalo turėti pasirašytas nešališkumo deklaracijas.

5. RIZIKA VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ KONTROLĖS SRITYJE

Viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai numato prievolę nustatyti viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės mechanizmus. Tačiau, diskusijų dėl to, ar tokie mechanizmai apskritai reikalingi, būti negali. Tik žinodami, kuris subjektas yra atsakingas už tam tikrų funkcijų vykdymą konkrečiame pasirengimo pirkimui, pirkimo procedūrų ar sutarties vykdymo etape ir užtikrindami viso proceso valdymą, galime tikėtis tinkamai vykdyti pirkimus reglamentuojančių teisės aktų nustatytas pareigas, užtikrinti pirkimų vykdytojo veiklos planų įgyvendinimą, sutartinių įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei pagal pirkimo sutartį gaunamo rezultato atitiktį tam, kas buvo numatyta pirkimo dokumentuose.

5.1. Pastebėjimai ir pasiūlymai.

VPT teigimu, pagal dažniausiai daromus pirkimų vykdytojų VPĮ pažeidimus – vieni pažeidimai daromi dėl pirkimų vykdytojų kvalifikacijos stokos ir įstatymų neišmanymo, kiti – dėl paprasčiausio aplaidumo, neatmestina ir sąmoningų pažeidimų galimybė bei jų vykdymo kontrolės stokos. Viso to priežastis – asmeninės moralinės atsakomybės stoka ir kaip pasekmė – neracionalus lėšų naudojimas, neefektyvus valstybės lėšų ir turto valdymas.

6. IŠVADOS (PASTABOS)

6.1. **Pastabos dėl mažos vertės viešųjų pirkimų poreikio formavimo ir planavimo:**

6.1.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

- Kritinių pastabų nėra.

6.1.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

- Formuojant mažos vertės pirkimų poreikį, Savivaldybės įstaigos ir seniūnijos turi pasirengti ir patvirtinti planuojamų atlikti einamaisiais kalendoriniais metais pirkimų planą ir pagal VPT nustatytus reikalavimus ir tvarką CVP IS arba įstaigos ar seniūnijos interneto svetainėje paskelbti planuojamų atlikti pirkimų suvestinę. Ši suvestinė turi būti paskelbta kiekvienais metais ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos, o patikslinus planuojamų atlikti einamaisiais kalendoriniais metais pirkimų planus, – ne vėliau kaip per 5 darbo dienas. Rengiant Pirkimų planą susiduriama su antikorupcinėmis rizikomis – skaidrumo trūkumas prekių, paslaugų ar darbų poreikio formavime, lengvai keičiami Pirkimų planai, pakeitimai neviešinami, planuojant pirkimų sumas – neatliekama išsami rinkos analizė (vertinimas), taip pat Konkurencijos stoka viešųjų pirkimų organizavimo procese bei bendro viešųjų pirkimų žodyne (BVPŽ) esančių kodų netinkamas parinkimas.

6.2. **Pastabos dėl mažos vertės viešųjų pirkimų inicijavimo/techninės specifikacijos rengimo:**

6.2.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

- Kritinių pastabų nėra.

6.2.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

- Techninė specifikacija turi būti rengiama taip, kad būtų užtikrinama konkurencija ir nesudaromos sąlygos tiekėjų diskriminacijai. Techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus prekės ženklas ar gamybos vieta, dėl kurių tam tikriems subjektams

ar tam tikriems produktams būtų sudarytos palankesnės sąlygos, o šių reikalavimų neatitinkantys subjektai būtų atmesti.

6.3. Pastabos dėl mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo:

6.3.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

- Kritinių pastabų nėra.

6.3.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

- CVP IS viešai prieinamoje duomenų bazėje patikrinus 2025 m. įvykdytus pirkimus, pastebėta, kad naudojantis BVPŽ klasifikatoriumi galimai parenka netinkamą BVPŽ kodą, taip dirbtinai skaidydama pirkimus, siekiant išvengti skelbiamos apklausos.

- Įstaigos ir seniūnijos pirkimus (analizuojamu laikotarpiu) proteguoja iš vieno to paties tiekėjo, taip apribojama kitų tiekėjų konkurencija.

- Vykdamas viešuosius pirkimus, įstaigos ir seniūnijos privalo sudaryti tiekėjams konkurencingas ir skaidrias sąlygas tarpusavyje konkuruoti. Perkančiosios organizacijos yra pagrindiniai konkurencijos „organizatoriai“, todėl joms tenka pareiga užtikrinti, kad pirkimo procedūros būtų vykdomos laikantis VPĮ įtvirtintų principų – ypač skaidrumo, lygiateisiškumo ir nediskriminavimo. Dėl to perkančiosios organizacijos **negali dirbtinai skaidyti pirkimų** vien tam, kad būtų išvengta privalomų konkurencingų procedūrų ir pirkimai galėtų būti atliekami neskelbiamos apklausos būdu. Dirbtinis pirkimų skaidymas laikomas rimtu viešųjų pirkimų principų pažeidimu, nes tokiu būdu ribojama reali tiekėjų konkurencija ir sudaromos prielaidos neskaidriam lėšų panaudojimui.

6.4. Pastabos viešųjų pirkimų kontrolės srityje:

6.4.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

- Kritinių pastabų nėra.

6.4.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

- Viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai nenumato prievolės nustatyti viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės mechanizmus. VPT teigimu, pagal dažniausiai daromus pirkimų vykdytojų VPĮ pažeidimus – vieni pažeidimai daromi – dėl pirkimų vykdytojų kvalifikacijos stokos ir įstatymų neišmanymo, kiti – dėl paprasčiausio aplaidumo, neatmestina ir sąmoningų pažeidimų galimybė. Viso to priežastis – asmeninės moralinės atsakomybės stoka ir kaip pasekmė – neracionalus lėšų naudojimas, neefektyvus valstybės lėšų ir turto valdymas.

7. PASIŪLYMAI

7.1. Pasiūlymai dėl mažos vertės viešųjų pirkimų poreikio formavimo ir planavimo:

7.1.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

7.1.1.1. Savivaldybės įstaigų ir seniūnijų darbuotojams, atsakingiems už viešųjų pirkimų procedūrų įgyvendinimą ir jų poreikį, išsamiai aptarti su vadovybe / seniūnais ir susieti jį su konkrečiais trumpalaikiais ir ilgalaikiais tikslais bei strategijomis.

7.1.1.2. Nustatyti Pirkimų planų viešinimo, keitimo tvarką su reikalavimu Pirkimų plano keitimo iniciatoriui raštiškai motyvuoti pakeitimus. Taip pat, atlikus pakeitimus, atnaujintą Pirkimų planą nedelsiant pavišinti savo internetiniame puslapyje.

7.1.1.3. Pirkimų planavimo etape numatyti prievolę atlikti išsamią rinkos analizę.

7.1.1.4. Vengti dirbtinai skaidyti pirkimo į mažas dalis ir sudaryti sąlygas pirkimą laimėti vieninteliam tiekėjui, kadangi sumažinta konkurencijos apsauga viešuosiuose pirkimuose sudaro palankesnes ar nepalankesnes sąlygas tam tikriems tiekėjams.

7.1.1.5. Pirkimų planavimo etape surasti kuo detalesnį (tikslesnį) BVPŽ kodą, kuris geriausiai atitiktų planuojamą pirkimą.

7.2. Pasiūlymai dėl mažos vertės viešųjų pirkimų inicijavimo / techninės specifikacijos rengimo:

7.2.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

7.2.1.1. Savivaldybės įstaigų ir seniūnijų atsakingiems darbuotojams rengiant pirkimų techninę specifikaciją griežtai vadovautis VPĮ 2 str. 34 d. nuostatomis.

7.2.2. Techninėje specifikacijoje vengti:

7.2.2.1. reikalavimus nustatyti pagal konkretaus gaminio aprašymą – kopijuoti aprašymų iš e.-parduotuvių, gamintojų tinklalapių ir pan.;

7.2.2.2. itin detalaus aprašymo (pvz. kai išmatavimai, svoris ar tūris nurodomi tiksliais skaičiais arba nurodomas tikslus pakavimas (pvz. „prekės turi būti supakuotos po 10 vnt.“), o ne intervalu („nuo <...> iki“; „ne mažiau kaip“ ir pan.), į kurį galėtų patekti daugiau gaminių, atitinkančių organizacijos poreikius);

7.2.2.3. prekių ženklų, patentų, rūšių ar konkrečios kilmės šalies (pvz. „pagaminta ES“, „pagaminta ne Lenkijoje“) ar gamybos būdo (pvz. „pagaminta rankiniu būdu“) taip, kad tam tikroms įmonėms ar tam tikriems produktams būtų sudarytos palankios sąlygos arba jie būtų pašalinami, nurodymas. Tačiau toks nurodymas yra leistinas išimties tvarka, kai pirkimo objekto neįmanoma apibūdinti kitais būdais, ir turi būti pateikiamas įrašant žodžius „arba lygiavertis“;

7.2.2.4. nekonkrečių žodžių ar frazių arba tokių žodžių ar frazių, kurie gali būti suprantami dviprasmiškai, vartojimas (pvz.: „Turėtų“, „Normalus“, „Pagrįstas“, „Apytiksliai“, „Galimas“). Tokių žodžių naudojimas pirkimo sąlygose gali lemti vėlesnių ginčų su tiekėjais atsiradimą šiems skirtingai traktuojant minėtus žodžius ir siekiant geresnio rezultato jų atžvilgiu.

7.2.2.5. terminų naudojimo, kurie gali turėti skirtingą reikšmę (pvz. „tiekėjas gali teikti paslaugas Klaipėdos mieste“ gali būti suvokiama skirtingai – ir kaip leidimas (galimybė), ir kaip reikalavimas galėti jas teikti).

7.3. Pasiūlymai dėl mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo:

7.3.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

7.3.1.1. Savivaldybės įstaigos ar seniūnijos, atsakingai vykdydamos mažos vertės viešųjų pirkimų procedūras, turėtų vadovautis VPĮ 5 straipsnio „*Numatomos pirkimo vertės skaičiavimas*“ nuostatomis ir VPT patvirtinta pirkimo vertės apskaičiavimo metodika, t. y. skaičiuojant pirkimo vertes ir parenkant tinkamą pirkimo būdą atsižvelgti į per pastaruosius 12 mėnesių planuojamą sudaryti pirkimų vertes.

7.3.1.2. Naudojantis BVPŽ klasifikatoriumi, atsakingai ir tiksliai parinkti perkamų prekių/paslaugų/darbų BVPŽ kodą, siekiant išvengti dirbtinio pirkimų skaidymo į dalis, bei pirkimus atlikti naudojantis VŠĮ CPO.LT katalogu arba CVP IS priemonėmis.

7.3.1.3. Vykdamt viešuosius pirkimus VŠĮ CPO.LT katalogu arba CVP IS priemonėmis, skatinama tiekėjų konkurencija ir proceso skaidrumas bei išvengiama pirkimų protegavimo iš to paties tiekėjo.

7.3.1.4. Viešųjų pirkimų procese įstaigos ir seniūnijos, vadovaudamosi viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais, privalo siekti **maksimalaus konkurencingų sąlygų užtikrinimo**, kad tiekėjai galėtų sąžiningai ir lygiateisiškai konkuruoti tarpusavyje. Perkančiosios organizacijos turi pareigą organizuoti pirkimus taip, kad nebūtų dirbtinai ribojama konkurencija, o pirkimo procedūros būtų skaidrios, nediskriminacinės ir proporcingos. Ypač svarbu sudaryti galimybes **smulkiam ir vidutiniam verslui (SVV)**, taip pat **ūkininkams ir vietos gamintojams** dalyvauti maisto produktų vykdomuose viešuosiuose pirkimuose.

7.4. Pasiūlymai mažos vertės viešųjų pirkimų kontrolės srityje:

7.4.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikoruopcines pastabas:

7.4.1.1. Siekiant, kad pirkimai būtų vykdomi atsakingai ir nenusižengiant VPĮ nuostatomis, Savivaldybės įstaigoms ir seniūnijoms rekomenduojame:

7.4.1.1.1. Kylant neaiškumams dėl tinkamo sprendimo priėmimo, kreiptis į VPT, kadangi jų funkcija: *vykdyti mokymus, teikti metodinę pagalbą, rengti rekomendacijas ir gaires Viešųjų pirkimų įstatymo taikymo ir įgyvendinimo, taip pat viešųjų pirkimų planavimo ir jų atlikimo klausimais, vykdyti Viešųjų pirkimų įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų pažeidimų prevenciją, prižiūrėti, kaip laikomasi šių teisės aktų reikalavimų;*

7.4.1.1.2. konsultuotis su Savivaldybės administracijos darbuotojais atsakingais už centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymą.

7.4.2. Savivaldybės administracijai rekomenduojame:

7.4.2.1. paskirti ar pavesti kompetentingiems asmenims vykdyti nuolatinę Savivaldybės įstaigų / seniūnijų vykdomų mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu viešųjų pirkimų prevencinę priežiūrą ir kontrolę, siekiant išvengti kasmet besikartojančių klaidų bei užtikrinant su viešaisiais pirkimais reglamentuojančių teisės aktų laikymąsi.

Taip pat rekomenduojama su šia korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo medžiaga supažindinti visas Klaipėdos rajono savivaldybės įstaigas ir seniūnijas, kad kiekviena įsivertintu savo vykdomas viešųjų pirkimų procedūras pastebėjimų bei pasiūlymų kontekste.

ATLIEKANT KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMĄ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

- LR viešųjų pirkimų įstatymas (VPĮ)
 - Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas
 - Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodika
 - Viešųjų pirkimų ir pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos aprašas
 - Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašas
 - Kainodaros taisyklių nustatymo metodika
 - Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika
 - Pasiūlymų patikslinimo, papildymo ar paaiškinimo taisyklės
 - Įsakymas „Dėl Nešališkumo deklaracijos tipinės formos patvirtinimo“
-

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Klaipėdos rajono savivaldybės administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas Klaipėdos rajono savivaldybės įstaigose ar seniūnijose vykdomų mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu viešųjų pirkimų procedūrose
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-12-02 Nr. Sdr-10
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento adresatas (-ai)	Jevgenijus Bardauskas, Darius Kubilius
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Darius Kubilius Vyresnysis patarėjas (už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas asmuo)
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-12-02 08:48
Parašo formatas	Einamojo galiojimo (XAdES-EPES)
Laiko žymoje nurodytas laikas	
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2024-05-30 12:51 - 2029-05-29 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	0
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20251129.1
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Metaduomuo "Priskirtos bylos (tomo) indeksas (-ai)" privalo būti elektroniniame dokumente ir kiekviename pasikartojančiame tėviniame elemente
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2025-12-02 nuorašą suformavo Darius Kubilius
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2025-12-02 Dokumentų valdymo sistema „Kontora“